

Kiss Erika

JÁSZBERÉNYI KONFLIKTUSOK ÉS MEGOLDÁSUK A DUALIZMUS KORÁBAN

Almásy László mandátumszerzésének története

Almásy László

A rendkívül kiterjedt, Jász-Nagykun-Szolnok és Heves megyében is jelentős birtokokkal rendelkező Almásyak népes családjának egy része Jászberényben is élt. A berényi Almásyak redemptusok, az önmegváltás során földet váltó birtokosok voltak, akik döntően a gazdálkodásból éltek. Jászberényben több ilyen gazdálkodó Almásy család is élt. Tehetősebb tagjai a város vezetésének résztvevői, tanult tagjai pedig vezető tisztségek betöltői a XIX. század végétől. Ilyen családból származik történetünk alanya, Almásy László is, aki talán a legmesszebb, a legmagasabb állami tisztségig, a Magyar Parlament elnöki székéig jutott.

Apja Almásy Antal (1823–1877) földbirtokos, anyja Wágner Alojzia (1838–1911) volt. Házasságot 1859-ben kötöttek, s nyolc gyermekük született, négy fiút és egy leányt fel is neveltek, bár a férj korai halála nagy terhet tett a feleség vállára. Ő azonban taníttatta a fiait, s Jászberény, de az ország

más vidékének is meghatározó személyiségeivé lettek.

A családfőt, Almásy Antalt az 1876 utáni közigazgatási rendszerben Jászberény képviselő-testületének virilis, azaz jelentős adófizetőként tartották számon, használta, használhatta a nemesi címet is, és nevében az y - betűt is.¹ Addig csak Almási volt a vezetéknév. Ám nem voltak olyan gazdagok, mint a család más vidékeken élő nemesi vagy grófi ágainak tagjai.

A pályakezdés éve

Ennek az Almásy házaspárnak a harmadik fia, Almásy László (1869–1936) a jászberényi alapiskola, majd a gimnázium (1886) elvégzése után a budapesti egyetemen jogot tanult, 1890-ben végzett. Ezt követően az önkéntes egyéves katonai szolgálatot a 10-es huszárezrednél teljesítette, tartalékos hadnagyi rangot ért el. Az ügyvédi vizsgát 1892-ben tette le, 23 évesen. Pályáját 1893-ban Szolnokon kezdte, egy évig a törvényszék jegyzője volt. Visszatért szülővárosába, ahol tiszti ügyészi állást kapott 1894-ben, és bekapcsolódott a helyi közéletbe is.² Állását úgy nyerte el, hogy elődjét Muhoray Tituszt hivatalvesztésre ítélték a jászberényi árvászeknél talált, több éve fennálló hiányosságok miatt.³

¹ Almásy Antal gyermekeinek a jászberényi rk. főplébánián vezetett születési anyakönyvi bejegyzése szerint.

² Magyar Országgyűlési Almanach 1931-36. szerk: Lengyel László-Vidor Gyula 6-8. oldal

³ Jászberény és Vidéke 1894. április 5.

Almásy László 1893-ben megnősült, felesége Rákóczy Mariska volt.⁴ Öt gyermekük született: Évike, Erzsike, Pál, Rózsika és Mariann. Palika 1897-ben született és 1898-ban meghalt, Évike 1894-ben született és 1904-ben halt meg. A jászberényi Szent Imre temetőben található Almásy-sírkertben vannak eltemetve nagyszüleik, Almásy Antal és Wágner Alojzia közelében.

Almásy László pályafutásának alakulását meghatározta a Jászság és Jászberény történelmi múltja, a helyi viszonyok és kapcsolatrendszerek alakulása. A jászok, a kunok, a Jászság és Kunság népe is elvesztette sajátos, történelmi jogait az önállóság tekintetében 1876-ban. Az új közigazgatási rendszerrel, a vármegyék újrászervezésével, átalakításával Jász-Nagykun-Szolnok vármegye („csinált” megye) létrehozásával sok területen változás, sérelem érte őket. Mind Karcag mind

Az Almásy sírkert a Szent Imre temetőben

Jászberény a törvényszéket is elvesztette, azt Szolnokra, az új megyeközpontba helyezték. Sőt, Jászberény közigazgatási központi pozíciója is megszűnt, mert a megyeszékhely is Szolnok lett. Így az új hatalmi struktúrával szemben állt a Jászság és Jászberény vezetése is.

Az 1745-ben Mária Teréziától a redemptioval (önmegváltással) elnyert kiváltságok és a törvényszék visszaszerzése reményében 1881-ben a fennálló többségi (szabadelvű) kormányzással szembeni ellenzéki, nemzeti párti gr. Apponyi Albertet választották meg parlamenti képviselőjüknek. Azonban a várt és remélt eredmények nem következtek be Apponyi segítségével sem. A városházi állapotok igen elhanyagoltak lettek, az új törvények szerinti közigazgatás példátlanul rossz színvonalú volt Jászberényben, amihez a helyi elit nagymértékben hozzájárult.

A fiatal Almásy László a városházán végezte tisztii ügyészi munkáját. 1895-ben, mint helyettes polgármester is szerepelt a neve a helyi sajtóban.⁵ Helyettes polgármester volt még Cigán János is, de a polgármester, Koncsek István vele is összetűzésbe került, így hol lemondott, hol újraválasztották, a személyek e poszton is többször cserélődtek. Megesett, hogy Almásy László fizetését a polgármester adóként lefoglalta, ami teljesen szabálytalan volt.⁶ Még 1896-ban lopás történt a városházán, amikor a pénztáros a polgármester sógora volt. Ennek peres ügyeit Almásy László tisztii ügyész vitte, de Koncsek polgármester nem volt vele megelégedve, ezért kivette a kezéből, ami szintén nem volt szabályos eljárás.⁷ Ezek az ügyek is jelzik, hogy a jászberényi városházán sok probléma mutatkozott a XIX. század utolsó éveiben.

4 Jászberény és Vidéke 1894. december 10. A jászberényi gimnáziumban dolgozott helyettes tanárként a váci származású Rákóczy Géza, ő volt az apósa.

5 Jászberény és Vidéke 1895. augusztus 29.

6 Jászberény és Vidéke 1894. május 14.

7 Jászberény és Vidéke 1896. március 5.

Koncsek István – apponyi párti – 1893-tól volt polgármester. 1896 őszén a sok tisztázatlan és szabálytalan ügy miatt – amit a megyei vezetés is vizsgált és megállapított – lemondott.

Érdemes itt megemlíteni, hogy az 1896-os millenniumi ünnepekre vármegyei lovas bandériumot hoztak létre. Jász-Nagykun-Szolnok megye minden részéből választottak be délceg lovasokat. A bandériumban mások mellett ott volt Almásy Géza akkori főispán – aki csak távoli rokon –, Almásy Sándor, Árpád és László, a három jászberényi testvér, gróf Szapáry György, Elefánthy Sándor (Jászberény) is.⁸

A szabadelvűek (ekkor kormánypártiak) helyi csoportja – ahová Almásy László is tartozott – 1896-ban újjászerveződött Jászberényben, változásokat szerettek volna elérni, mind a helyi politikában, mind parlamenti képviselőjük személyében. 1896 őszén Apponyi csak nagy küzdelem során – s erősen vitatott, csalásoktól sem mentes módon – nyerte el ismét a mandátumot. A korabeli helyi és országos sajtóból is jól kiolvasható hogyan dűlt a „harc” a jászberényi szabadelvűek és nemzeti pártiak között.

Almásy László a szabadelvű helyi értelmiségiekkel igyekezett összefogni a közéleti munkában, a helyi szabadelvű párt egyik vezetője, első igazgatója lett 1896-ban⁹ – ezt a posztját megőrizte 1897 és 1900 között is –, és a városi képviselő-testületbe is beválasztották. Ő ugyan is ekkor még nem volt virilis, azaz jelentős adót fizető polgára Jászberénynek.¹⁰

A város története érdekes fordulatot vett 1896 decemberében a helyhatósági választás alkalmával. Az újonnan felállt képviselő-testületben a szabadelvűek – jórészt a választott képviselők révén¹¹ – tulajdonképpen többségben voltak. Az Apponyi Albertet támogató városi elit kisebbségbe került. Így amikor 1896. december 29-én a képviselő-testület polgármestert választott, akkor a szabadelvű többség jelöltje Almásy László kapta a legtöbb szavazatot, ő lett Jászberény polgármestere.

Politikai küzdelmes sorozata – Nehéz évek Jászberényben

A kisebbségben lévő, erősen maradi, konzervatív képviselők – Koncsek István lemondott polgármester, Bathó János közjegyző, Pethes Pál ügyvéd, Koncz Menyhért prépost, Simon Ferenc ref. lelkész és mások – megtámadták a megválasztott Almásy Lászlót. Az erősen katolikus, vallásos jászberényieket a papság nagymértékben tudta mindig befolyásolni. Az 1896. december végi polgármester-választáskor Koncz Menyhért prépost óvást emelt, s olyan erős fellépést mutatott Almásy Lászlóval szemben, hogy ennek hatására azonnal lemondott.

Talán már akkor előre látta, hogy a konzervatív, Apponyihoz hű helyi elit ellenében Jászberényben nem lehet politizálni, mert mindenütt akadályozni fogják. Ezt a történelem be is igazolta, mert az újabb választáson polgármesterré lett Török Aladárt teljesen ellehetetlenítették, szinte tönkretették a nagyhatalmú, családi összefonódásokkal is átszótt „apponyisták.”

Almásy László váratlan lemondása sajátos helyzetet teremtett. A képviselő-testület első tanácsosa, Török Aladár lett így a város első embere pár hónapra. Az előírások szerinti – és a megyei vezetés által kontrollált – 1897. március 1-i tisztújítás során Török Aladárt megerősítették a polgármesteri poszton. Almásy Lászlót tiszti ügyésszé ismét megválasztották, folytatta munkáját, de az állandó bizottságnak is tagja volt, valamint árvaszéki küldöttként

8 Jászberény és Vidéke 1896. április 23.

9 Jászberény és Vidéke 1896. december 3.

10 Jászberény és Vidéke 1896. szeptember 24. és 1897. július 18. Csak 1899-től szerepel a virilisek listáján.

11 Jászberény és Vidéke 1896. december 24. A választott képviselők 99%-a szabadelvű volt. A választási eredményt a megyei választási bizottság igazolta.

is tevékenykedett.¹² A főgimnázium tanbizottságának, a városi iskolaszéknek is tagja volt. Almásy László párttársa, jó barátja volt Török Aladár (1862–1918).¹³ Ő is a szabadelvűek táborához tartozott, és tisztább, jogszerűbb közeletet szeretett volna megvalósítani. Ehhez a képviselő-testületi többsége is megvolt, ám mégsem sikerült neki, mert az „apponyisták” tábora olyan akciókat csinált, amivel minden téren ellehetetlenítették, ahol csak lehetett feljelentették, és az állandó megyei, ügyészségi és minisztériumi vizsgálatokkal 1898-tól a város normális működését is hátráltatták. Jászberény a helyi botrányok miatt az országos sajtóban is gyakran szerepelt. A főhatóságok azonban a feljelentések vizsgálata során 1897-98-ban nem találtak súlyos szabálytalanságokat, ami miatt bárkit is el kellett volna marasztalniuk.¹⁴

A család ereje

A családi kapcsolatok minden időben fontos erőt képviselnek. Jászberény vezetésében is részt vettek testvérek, sógorok, unokatestvérek.

A vezető tisztségek elosztásánál ezek mindig meghatározó tényezők voltak. Így Almásy László testvérei – iskolázottságuk, szakmai tapasztalataik alapján – is számos tisztséghez jutottak, akárcsak korábban a jászberényi Koncsekek, Bathók, Mallárok, Muhorayak, Pethesek rokonai.

Almásy László testvérei:

Almásy Árpád (Jb.1862 – Komárom 1915) a város rendőrkapitánya lett 1897-ben, s mint ilyen, egyben ő volt a Jász Múzeum gyűjteményének öre is.¹⁵ Ezt követően Szolnokon volt rendőrkapitány, majd Komáromba helyezték. Ő is jogot végzett.

Almásy Antal (Jb.1867 - 1922) jogi végzettséget szerzett, 1897-ben már Jászberényben városi tanácsos.¹⁶ A város jegyzője lett 1899 márciusában, majd 1900-tól főjegyző haláláig, 1922-ig.¹⁷ Almásy Sándor (Jb.1874 - Pomáz 1958) jogi tanulmányait követően Kiskőrösön volt szol-

Almásy László és felesége

¹² Jászberény és Vidéke 1897. január 7. és március 7.

¹³ Török Aladár (1862–1918) huszártiszt, jászberényi birtokos, felesége vagyonként egy gőzmalom tulajdonosa is volt, és 1897 elején jogi végzettséget is szerzett. Művelt, széles látókörű szabadelvű politikus volt. A polgármesteri posztot 1897-1899 években töltötte be Jászberényben.

¹⁴ Jászberény és Vidéke 1899. február 26.

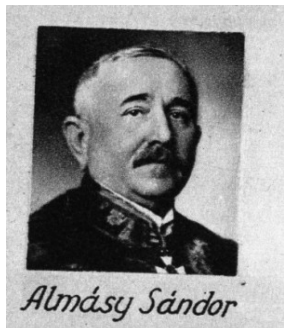
¹⁵ Jászberény és Vidéke 1897. augusztus 3. – A rendőrség ekkor a városvezetés irányítása alatt működött. Almásy Árpádot 1900-ban Szolnokra nevezték ki rendőrkapitánynak, s Jászberényben Tapossy Márton lett a rendőrség vezetője, aki viszont Szolnokról érkezett. (Uo. 1900. március 18.) Almásy Árpád jászberényi, II. kerületben lévő házát 4700 forintért a Jászkerületi Betegsegélyező Pénztár vette meg. (1900. július 8.)

¹⁶ Jászberény és Vidéke 1897. január 7.

¹⁷ Jászberény és Vidéke 1900. február 11. március 1-től szolt a főjegyzői kinevezés. Ő is a Szent Imre temető sírkertjében nyugszik feleségével. Mellette szülei és Almásy László két kisgyermekke is.

gabiró, Dunavecscén tiszteletbeli főszolgabíró. 1906-ban pomázi főszolgabíróvá választották. 1921-22-ben Nyugat-Magyarország kormánybiztosa. Ebben az időben történt a soproni népszavazás. Jász-Nagykun-Szolnok vármegye főispánja volt 1922 és 1932 között.

Sőt, ezen időszak alatt 1923-27 között Bihar vármegye főispáni feladatait is ellátta.

*Almásy Sándor
főszolgabíró*

Az 1890-es években a megyei közgyűlés elnöke is egy rokon – bár nagyon távoli –, egy szabadelvű politikus, Almásy Géza¹⁸ (1849–1909) volt. Az országos politikai erők változása révén ő 1899-ben lemondott főispáni hivataláról, s ez a lépése a jászberényi körülményeket, de az országgyűlési választásokat is befolyásolta 1901-ben.

Említést érdemel az is, hogy amikor 1899. év végén Almásy Antalt Jászberény jegyzőjévé választották, akkor Almásy László lemondott tiszti ügyészi állásáról, mert összeférhetetlennek tartotta, hogy testvére mellett ő is a város egyik vezető posztját tölthesse be. Később erről a képviselő-testület szavazott, s nem fogadta el a lemondását.

Jászberény vezető tisztségeiben 1897 tavaszán Török Aladár polgármesterhez közelállók is szerepet kaptak. Feleségének, Ferenczi Leonának gyámtyja, Sismis József (1830–1911 ügyvéd, 1848-as szabadságharcos hős) lett a gyámhivatal vezetője. Nemcsak a politika színterén alakult szabadelvű összefogás Jászberényben, a gazdaságban is változásokat indítottak. A szabadelvűek köréhez csatlakozók a Jászberényi Hitelszövetkezet alapításában is részt vettek 1896-ban. Ennek a szövetkezetnek Elefánthy Sándor (a korábbi polgármester fia) volt az elnöke, alelnöke Török Aladár (később polgármester), pénztárosa Szikszay János pórtelki gazda. A társaság megalapításában Almásy László is részt vállalt, hiszen minden progresszív ügyet jó szívvel támogatott. Az alapítás célja az volt, hogy a kisebb birtokos gazdák hitelhez jussanak, az uzsorásoktól megmeneküljenek.¹⁹

A nagypolitika hatása Jászberényre

A századforduló előtti utolsó évben az országos politikában óriási változás következett be. Apponyi és a nemzeti párt tagsága 1899-ben belépett az addig kormányzó szabadelvű pártba, mintegy „elfoglalva” azt, s ez új helyzetet eredményezett nemcsak az ország irányításában, de Jász-Nagykun-Szolnok megyében is. Almásy Géza (szabadelvű) megyei főispán hamarosan lemondott,²⁰ utána Lippich Gusztáv (ő nem a szabadelvűek csoportjához tartozott) lett a főispán. Török Aladár jászberényi polgármestert felfüggesztette állásából, és újabb vizsgálatot rendelt el.²¹ A vizsgálatok valójában a polgármester, Almásy László tiszti ügyész és Bathó Endre főjegyző ellen folytak. A korabeli sajtó szerint Almásy László: *”Pontos, szorgalmas és korrekt hivatalnok, ki állásával járó kötelezettségének a legjobb jóakarattal felelt meg. Almásy ügyész ellen megyénk főispánja olyan ügyben indított fegyelmet, amely ügyben ő szabálytalanul nem járt el.”*²²

18 Az Almásyak nemesi ágából származik, országgyűlési képviselő is volt, és JNSZ megye főispánja. – jmvk.hu/ekönyvtár

19 Jászság 1896. február 15. és február 29. A szövetkezet alapításakor egy részvény 60 forintba került. Ez öt év alatt, havi 1 forint befizetésével részletekben is kifizethető volt.

20 Jászberény és Vidéke 1899. március 12.

21 Jászberény és Vidéke 1899. december 19.

22 Jászberény és Vidéke 1901. január 13.

A fegyelmi vizsgálatok 1901 végén – a soros országgyűlési választások után – zárultak le. Az 1901-es országgyűlési választás alkalmával is érdekes szituáció alakult ki.

A helyi választási bizottsági elnöke Török Aladár volt, helyettese pedig Almásy László. Ekkor Apponyi ellenében Almásy Géza volt megyei (régi szabadelvű) főispán indult. Apponyi kis arányú győzelme mellett is vizsgálat indult választási csalás miatt.²³ Aztán 1901 végén a megyei fegyelmi vizsgálóbizottság Török Aladár ügyében úgy hozott döntést a korábbi jászberényi feljelentésekkel, zavaros ügyekkel kapcsolatban, hogy a vizsgált ügyekről Török Aladár polgármestert nem hallgatta meg. Mivel Almásy László korábban lemondott állásáról, így őt nem érték (nem érheték) szankciók. Török Aladárt azonban hivatalvesztésre ítélték.²⁴ Almásy László e közéleti mélyrepülés közben ügyvédi irodát nyitott Jászberényben, és a későbbiekben is a képviselő-testület tagja maradt, hiszen ekkor már virilis, azaz jelentős adót fizető volt. Török Aladár távozása után ismét a konzervatív erők, az Apponyi-pártiak vették át a vezető posztokat Jászberényben. 1902. november 2-án volt ismét polgármester-választás, és hat szavazattal ugyan, de ismét Koncsek István nyerte el a posztot, és 1914-ig vezette a várost.

Új célok felé haladva

Almásy László a helyi közélettől kissé hátrébb lépve ügyvédi munkája mellett a helyi lapban sokat publikált is, például Sipos Orbán korábbi jászberényi politikusról.²⁵ 1906-ban arról írt, hogy „Menjünk előre”, amivel a vasútfejlesztést szorgalmazta.²⁶ Már 1904-ben írt cikket a redemptiós összeg visszakövetelése témájában. Csatlakozott ahhoz a jászsági, jogtudós emberek csoportjához, akik az 1745-ben történt redemptió, az önmegváltás (580 ezer rajnai forint) összegének visszaköveteléséért indítottak mozgalmat. Ebben Almásy László is részt vett, cikkeket publikált, értekezéseket írt, okiratot szerkesztett.²⁷ 1906-ban is jelent meg írása *Emlékezzünk régiekről* címmel, melyben a visszaköveteléssel foglalkozott. A jászok és a kunok régi sérelmeik orvoslását kérték ekkor, hivatkozva egy 1848-as törvényre, mely akkor elismerte az összeg visszakövetelhetőségét. A cikkben határozott fellépést követelt.²⁸ E törekvés a Parlamentig jutott el, többször tárgyalt is róla az Országgyűlés, kevéske eredménnyel, aztán az I. világháború ennek az ügynek véget vetett.

Almásy László tevékenyen részt vett ezekben az években az 1886 óta „alvó” – 1862-ben alapított – Palotásy Dalegylet újraalakításában, összehívta az egykori tagokat, új alapszabályt dolgoztak ki 1902-ben, és új karnagyot is találtak Herbst Lipót személyében.²⁹ Nagysikerű estélyt adott a dalkör 1903-ban a Lehel Szállóban. Aztán újabb válság következett Belezna Mór karnagy távozásával, de ezt is túlélte a kórus.³⁰ Több hullámvölgy volt a későbbiekben is, de ez a kórus máig működik Jászberényben. Almásy László a szíven viselte a dalegylet sorsát talán azért is, mert 1866-ban édesanyja is részt vett abban a női akcióban, melynek eredményeként az együttesnek zászlója lett. Az előkelő hölgyek hímezték, varrták azt, a Jász Múzeum máig őrzi.

23 Jászberény és Vidéke 1901. november 3. Ezt az ügyet, az esetleges választási csalást azonban a megyei bíróság 1903-ban tisztázta, nem talált semmi hibát.

24 Jászberény és Vidéke 1902. január 5.

25 Jászberény és Vidéke 1905. április 23.

26 Jászkiirt 1906. október 21.

27 Jászberény és Vidéke 1904. október 23.

28 Jászkiirt 1906. június 17. és június 24.

29 Jászberény és Vidéke 1899. november 12.

30 Jászberény és Vidéke 1904. november 20.

Az Egri Ügyvédi Kamara választott tagja lett 1908 tavaszán.³¹ Országos vívóbajnokként is szerepelt 1909-ben, amikor Gerevich Aladár – az olimpikon édesapja – vívómestertől tanulta meg a szabályokat és technikákat Jászberényben. A Gazdák, Kereskedők, Iparosok Bankja Jászberényben 1910. március 15-i dátummal alakult meg. Helyet kerestek, és ekkor Almásy László főtéri házát megvásárolták.³² Az épületet átalakították, a főtéri oldalán volt a pénztár-helyiség, az udvari részben pedig az igazgatósági szoba és az ülésterem.³³ Ennek a banknak – illetve elődjének, a hitelszövetkezetnek – igazgatósági tagja is volt Almásy László.³⁴

A Tisza István köré szerveződő politikai kör, az új szabadelvűek, a Nemzeti Munkapártiak a közelgő országgyűlési választások előtt 1910 tavaszán szárnyat bontottak J-N-SZ megyében is. Almásy László is hozzájuk csatlakozott. A megyei szervezet elnöke Lippich Gusztáv nyugalmazott főispán lett, az egyik alelnök Almásy László volt.³⁵ Aztán megjelent a hír a Jász-

kürt újságban 1910. április 3-án, hogy Almásy László a szentendrei választókerületben – ahol Sándor testvére éppen pomázi főszolgabíró volt ekkor – képviselőjelölt, a Nemzeti Munkapárt színeiben indul az országgyűlési választáson.

Meg is nyerte a mandátumot, melyet június 15-én a Pest megyei főispán gr. Rádai Gedeon díszes küldöttség élén személyesen adott át számára jászjákóhalmi kastélyában.³⁶ A korabeli Jász-kürt újság vezércikkében köszöntötték. Legfőképpen azért volt büszke Jászberény, mert egy közülük való

jutott be a Parlamentbe, és nagyon sajnálták, hogy nem szülőhelyét képviseli. A mandátum átadásáról is részletes beszámolót lehetett olvasni. Almásy László valószínűleg már 1909-ben is Jászjákóhalmán élt családjával, ahol kastélya volt hatalmas kerttel, parkkal.³⁷ Az ügyvédnek autója is volt sofőrrel, tehetős emberré vált. A mandátum átadása óriási esemény volt, közel 100 fő – Pest és Jász-Nagykun-Szolnok megyék vezetése, élükön Horthy Szabolcs főispánnal és testvérével, Miklóssal – érkezett a faluba.

A jákóhalmi kastély

31 Jászberény, 1908. március 29.

32 Jász-kürt 1910. január 23. Ez az épület sokáig volt bankfiók, még az OTP is helyet kapott benne az 1960-as években. A vételár 35 500 korona volt 1910-ben. Sokan emlékeznek rá, hogy később cipőbolt működött az épületben. 2011 őszén bontották le.

33 Jász Újság 1910. január 23. és március 5.

34 Jászberény és Vidéke 1902. február 9.

35 Jász-kürt 1910. február 27. és március 6.

36 Jász Újság 1910. június 9. – ekkor már a közeli faluban lakott a családjával.

37 Jászjákóhalmi Jászberénytől hat kilométerre fekvő falu. Sajnos ez az épület sincs már meg.

A volt Almásy ház Jászberényben a főtéren

Természetesen jelen volt Almásy László egyik testvére, Sándor is.³⁸ Jászberényi ügyvédi irodáját id. Mallár József nyugalmazott törvényszéki bíró vette tőle át 1910-ben.³⁹ Megyebeli közéleti tevékenysége során, 1910 végén a J-N-SZ vármegyei állandó bizottságba választották be.⁴⁰ A korabeli sajtó közreadta, hogy 1910-ben ezer korona adót fizetett a városnak, de 1911-ben már nem tartották számon a virilisek listáján. Családjával még 1910 őszén Budapestre költözött.⁴¹

Az 1900-as évek elején Almásy László nyilván belátta, hogy helyzete, pályája Jászberényben, a megyében kilátástalan. Új lehetőségek felé lépett, és ebben a családi kapcsolatok minden bizonnyal nagy szerepet kaptak. Ekkor már az egyik testvére, nemes Almásy Sándor Pomázon élt, ott volt hivatalban, ugyanis 1906-ban Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye törvényhatósági bizottsága pomázi főszolgabíróvá választotta. Minden bizonnyal ez fontos tényező volt abban, hogy Almásy László 1910-ben a szentendrei választókerületben – ekkor Pomáz is odatartozott – indult és nyert. Ezzel nagy ívű politikai karrierje elindult.

Almásy László a Parlamentben valóban igyekezett Jászberényt is képviselni. A beszédeit, felszólalásait a berényi lapok is említették, volt, hogy teljes terjedelmében lehozták. Számon tartották, hogy – Apponyival ellentétben – mit is intézett el számukra. Ilyen volt a lakbérbesorolás előnyösebb változtatása Jászberény számára. A munkásbiztosító kirendeltség is megmaradt a városban.⁴²

38 Jászkürt 1910. június 12. és június 19.

39 Jász Újság 1910. szeptember 15.

40 Jász Újság 1911. január 1.

41 Jászkürt 1910. szeptember 10., és október 9.

42 Jászkürt 1910. november 13., 1911. január 1., április 9., július 9.

1935-ben a Rákóczi emlékünnepeken

Almásy László parlamenti munkájáról

Az 1910-ben kezdődött parlamenti ciklus az I. világháború miatt 1920-ig tartott. Az Ország-házban sok feladatot vállalt, bizottságokban dolgozott, de a Nemzeti Munkapártban is voltak tisztségei, és Tisza István szűkebb köréhez is tartozott. Az I. világháború alatt a Magyar Vöröskereszt munkáját segítette, amiért később a Ferenc József-renddel tüntették ki. A Kommün alatt hat hétig fogva tartották a rákosi gyűjtőfogházban. Később ő hozta létre három társával a Tisza István emlékbizottságot, melynek egy ideig igazgatója is volt. Ő mondta az első emlékbeszédet 1920-ban Tisza István geszti sírboltjánál.

Ezen átmeneti időben ügyvédi irodája volt Budapesten, a parlamenti munkát csak 1922-ben folytatta. Ismét a szentendrei kerületben választották meg, de ekkor már az Egységes Párt programjával. E pártnak alakulásától volt tagja, majd 1922–23-ban a nemzetgyűlés alelnöke is. 1923-ban az Egységes Párt ügyvezető alelnöke, majd 1927-től 1929-ig elnöke volt. Az 1923–27 közötti időszak alatt a nemzetgyűlésnek nem volt tagja, a párt szervezésével, megerősítésével foglalkozott. Az 1927-es választást – a Szentendrét is tartalmazó – pomázi kerületben nyerte meg. A Tisztelt Ház 1929-ben, majd 1931-ben is megválasztotta elnökévé, s ezt a posztot 1935-ig töltötte be. Az 1935-ös választáson is elnyerte a pomázi mandátumot, de a házelnöki tisztséget már nem vállalta.

Az Országgyűlési Almanach e sorokat őrzi munkájáról: „*Erélyes kezű, de pártatlan és igazságos öre, előzékeny és liberális kezelője a szigorú és sok visszáságra alkalmat nyújtó házsbályoknak... A parlamenti sajtószabadságot mindig Kossuth Lajos szellemében értelmezte.*”⁴³

Pályája további érdekessége, hogy 1910 és 1933 között abban a Parlamentben ült, s viselt tisztségeket, ahol Apponyi Albert mindvégig – 52 éven át – Jászberényt képviselte különböző pártok színeiben, majd 1920 után függetlenként. Sőt, Apponyi halálakor 1933. február 8-án a képviselőház rendkívüli ülésén „*a modern kori politika egyik legnagyobb alakítójaként*” emlékezett meg róla.⁴⁴ Egyik példaképe a jeles jászberényi politikus, Sipos Orbán is képviselőtársa volt 1911–20 között. A „jászok királyát” ugyanis 1911-ben – pótválasztás alkalmával – Szolnokon választották meg képviselőnek.⁴⁵

Ha fellapozzuk a parlamenti almanachokat, vagy a Szentendrei arcképcsarnokot (2006), akkor Almásy László képviselői munkásságáról is sok mindent megtudhatunk. A fejlődés, a haladás szolgálatában munkálkodott. Ezek eredményeként létesült Tahi és Tahitótfalu között híd a Dunán, amit róla neveztek el. A helyi érdekű vasút villamosítása érdekében is munkálkodott. Tahitótfalu, Visegrád, Pócsmegyer, Kisoroszi, Szigetmonostor már 1912-ben díszpolgárává választotta. Szentendre 1926-ban tisztelte meg a díszpolgári címmel.⁴⁶

Almásy László sírja Budapesten, a Kerepesi temetőben található.

Köszönettel tartozom az Országgyűlési Könyvtár két munkatársának, Villám Juditnak és Müller Tamásnak kutatásaimhoz adott segítségükért.

43 Országgyűlési Almanach 1931-36. Szerk: Lengyel László - Vidor Gyula 6-8. o.

44 Budapesti Hírlap 1933. február 9.

45 Sipos Orbán (1835–1926) 1869, 1872 és 1875-ben volt jászberényi képviselő, majd 1876-ban J-N-SZ megye alispánja, később 1886–1903 között Bihar megye tanfelügyelője.

46 Források: Új magyar életrajzi lexikon, Egy évszázad krónikája, Üdvözet Szentendréről internetes oldalai.